

2.6.2020

Pöytäkirjamerkinnot hallituksen neljänteen lisätalousarvioon

Senaatti

Hallitus on vuoden 2020 IV lisätalousarviota koskevissa neuvotteluissaan sopinut noin 200 milj. euron toimitilahankkeiden nopeutetusta käynnistämisestä sisäministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön hallinnonaloilla, ja että näistä aiheutuvat vuosittaiset vuokramenot otetaan lisäyksinä huomioon ao. virastojen toimintamäärärahoissa sekä huomioidaan Senaatti-kiinteistöjen vuotuisissa investointi- ja lainanottovaltuuksissa 2021-2024.

Kvanttitietokone -> momentin selvitysosaan:

VTT:n kvanttitietokoneen rakentamisella tavoitellaan sekä suomalaisen teollisuuden ja tutkimuksen kilpailukyvyyn parantamista, että kokonaan uuden kvanttilaskentaan liittyvän teollisuudenalan synnyttämistä Suomeen. Osaamiseen ja kvanttitietokoneen kehittämiseen tarvittavat pidemmän aikajänteen kansalliset investoinnit toteutetaan TEM:n ja OKM:n johdolla toimijoiden yhteisen suunnitelman ja kumppanuuden pohjalta turvaten koko suomalaisen tutkimusyhteisön, yliopistojen ja tutkimuslaitosten edellytykset osallistua sen käyttöön.

Energiatuki

TEM:n energiatehokkuustukia koskevaa energiatukimomenttia kasvatetaan 20 miljoonalla eurolla vuodelle 2021 ja jatketaan suurten demonstraatiohankkeiden investointitukea vuodelle 2021. Varmistetaan että energiatukea on mahdollista käyttää myös älykkäisiin uuden teknologian verkko- ja energiaratkaisuihin, energian varastointiin ja uudet palvelumallit mahdollistaviin investointeihin.

Öljylämmityksestä luopumisen avustus

Öljylämmityksestä luopumisen avustusta kotitalouksille ja kunnille jatketaan vuoden 2021 loppuun asti vähintään yhtä suurella panostuksella kuin tässä lisätalousarviossa. Vuoden 2021 määrärahasosta linjataan tarkemmin talousarvioesityksen laadinnan yhteydessä. Kuluvana vuonna uusi avustusjärjestelmä on tarpeen saada käyttöön nopeasti, mistä syystä tuen myöntämiseen ei liitetä lämmitysmuodon ohella tarkempia kriteereitä. Syksyllä kuitenkin valmistellaan valtioneuvoston asetus vuonna 2021 myönnettäviä avustuksia varten. Asetuksen valmistelussa linjataan tarkennetut kriteerit avustuksen oikeudenmukaisen kohdentumisen varmistamiseksi ja asetetaan tulorajat tuen suuntaamiseksi erityisesti pienituloisimmille kotitalouksille.

Kotimainen kulutuskysyntä

Hallitus seuraa suhdannetilanteen kehittymistä ja valmistautuu tarvittaessa tekemään määrätietoisia päätöksiä kotimaisen kysynnän elvyttämiseksi kuluvan vuoden lopun ja vuoden 2021 osalta budjettiriihen yhteydessä. Hallitus selvittää toimenpiteitä, joilla kysyntää voidaan elvyttää kohdennetusti kriisistä kärsineillä palvelualoilla. Hallitus tarkastelee useita vaihtoehtoja palvelualojen ongelmiin vastaamiseksi:

esimerkiksi kotimaisten palveluiden ostamiseen suunnattua elvytysseteliä ja määräaikaista arvonlisäverotuksen kevennystä.

Tuomioistuimet

Tuomioistuinten hyvä ja tehokas toiminta on edellytys perus- ja ihmisoikeusvaatimusten mukaisen oikeusturvan toteutumiselle sekä oikeusvarmuudelle, jota vaaditaan niin talouselämässä kuin kansalaisten keskinäisten suhteiden järjestämisessä. Koska yleisille tuomioistuimille ja hallintotuomioistuimille koronatilanteen hoidosta syntyneet tavanomaisesta poikkeavat kustannukset aiheutuvat viiveellä, nämä katetaan täysimääräisesti vuosien 2021– 2023 talousarvioesityksissä. Lisämäärärahat katetaan valtiontalouden kehysten sisältä huomioiden erityisesti vaalikauden kehysten taso vuonna 2023. Tämä on välttämätöntä, jotta tuomioistuimet voivat purkaa koronaepidemian aikana syntynyttä ruuhkaa nopeasti ja tehokkaasti sekä pullonkaulojen syntymisen ehkäisemiseksi.

Lentoliikenteen turvaaminen

Koko maan saavutettavuuden ja elinkeinoelämän toimintamahdollisuuksien varmistamiseksi hallitus huolehtii nykytasaisen lentoasemaverkoston säilymisestä. Hallitus tarkastelee kaikkia käytössään olevia vaihtoehtoja kotimaan lentoyhteyksien turvaamiseksi Joensuuhun, Kajaaniin, Jyväskylään, Kokkola-Pietarsaareen ja Kemiin.

Nopeat raideyhteydet ja kaupunkien joukkoliikenne

Hallitus huolehtii nopeiden raideyhteyksien edistämisestä sekä tarkastelee vaihtoehtoja kaupunkien joukkoliikenteen vahvistamiseksi.

Laajakaistat ja monipaikkaisuus

Hallitus valmistelee syyskuun budjettiriiheen teemakokonaisuuden, jolla edistetään digitaalisuutta, etätyötä ja monipaikkaisuutta.

Kävely ja pyöräily

Kävelyn ja pyöräilyn tukea (mom. 31.10.31) nostetaan 25 miljoonaa euroa vuonna 2021. Momentin määrärahat ovat kaikkien kuntien haettavissa.

Ilmastorahasto

Aiemmin perustettavaksi sovittua ilmastorahastoa pääomitetaan 300 miljoonaa valmistelun valmistuttua. Rahastolla on käytössä sijoituksiin 300 miljoonaa euroa sekä Vake oy:n osakeomistuksista jo saadut tuotot. Ilmastorahasto keskittyy ilmastonmuutoksen torjuntaan, digitalisaation edistämiseen sekä teollisuuden vähähiilisyysvauhdittamiseen. Vähähiiliseen talouteen siirtymiseksi tarvitaan riittäviä panostuksia esimerkiksi kiertotalouden, puhtaan teknologian ratkaisujen sekä energiatehokkuuden kehittämiseksi.

Kaivoslainsäädäntö ja akkuklusteri

Kaivoslainsäädännön uudistaminen tehdään vahvistaen ekologista ja sosiaalista kestävyyttä sekä huomioiden myös muut elinkeinot. HE-luonnoksen valmistelun tavoiteaikataulu on elokuu 2020 ja eduskuntakäsittely tapahtuu joulukuuhun 2020 mennessä. Eduskunnan lausumat huomioidaan lakiesityksessä.

Osana suomalaisen akkuklusterin systemaattista kehittämistä käynnistetään akkustrategia työ- ja elinkeinoministeriön johdolla. Strategian valmistelun yhteydessä laaditaan ehdotuksia globaalisti uusia ratkaisuja tarjoavan ekologisesti kestävästä sähköisestä liikenteestä ja vaihtoehtoisen akkuteknologian T&Kn edistämiseksi. Strategian laatimiseen osallistetaan YM, LVM ja VM. Strategialle osoitetaan resursseja syksyn budjettiriihen yhteydessä.

Työttömyysturva ja työlainsäädäntö

Koronatilanteen johdosta tehtyjä työlainsäädännön ja sosiaaliturvan (ml. yrittäjien työttömyysturva) väliaikaisia muutoksia jatketaan 31.12.2020 saakka.

Työttömyysturvan enimmäismaksuajan laskenta keskeytetään työttömiltä ja lomautetuilta 31.12.2020 saakka. Muutos koskee kaikkia työttömiä ja lomautettuja (ml. omaehtoinen koulutus).

Valtio rahoittaa peruspäivärahaa vastaavan osuuden lomautusajan päivärahoista vuonna 2020. Siirretään vuodelle Työllisyysrahaston rahoitussiirtoa työeläkejärjestelmälle korotta.

Kunta

Selvitetään koronakriisin Ahvenanmaalle aiheuttamat kustannukset ja päätetään syksyn aikana tavanomaisesta poikkeavien kustannusten korvaamisesta.

Kuntien alijäämän kattamiseen liittyvä menetelmä täsmennetään elokuun loppuun mennessä. Lähtökohta on, että kunnat eivät koronan vuoksi joudu arviointimenettelyyn.

Seurataan koronakriisin vaikutuksia ja syksyn aikana valmistellaan tarvittaessa seuraavat tukitoimet sairaanhoitopiireille ja kunnille.

Kuntien palvelut

Hallituksen JTS - päätösten (8.4.) yhteydessä tehdyn pöytäkirjamerkinnän mukaisesti hallitus käy budjettiriiheen 2020 mennessä läpi näkyvän kuntatalouden tulevaisuudesta sekä samassa yhteydessä tarkastelee kuntien tehtävien ja velvoitteiden kokonaisuutta.

Kokonaistarkastelu tehdään vaiheittain siten että esiselvitys ja ehdotus kokonaisuuden työstämisestä valmistuu kesäkuun loppuun mennessä ja varsinaiset ehdotukset käsitellään hallituksessa budjettiriihen yhteydessä.

Elvytys

Hallitus on sitoutunut siihen, että taloutta elvyttävät toimet valitaan niin, että ne tukevat myös hallituksen hiilineutraaliustavoitetta. Tätä varten hallitus arvioi talouden elvytysinvestoinnit käyttäen kestävän elvytyksen arviointikriteereitä, joilla arvioidaan toimien vaikutuksia mm. työllisyyteen, talouden elpymiseen, ilmastoon, luonnonvarojen riittävyyteen, kiertotalouteen, luonnon monimuotoisuuteen ja kilpailukykyyn. Kriteereitä hyödynnetään myös vuoden 2021 talousarvioesityksen arvioinnissa.

Kesällä peruuntuvien tapahtumien tukeminen

Hallitus varautuu sisällyttämään seuraaviin lisätalousarvioihin määrärahoja tukemaan kesällä 2020 peruuntuvia tai ennakoitua pienempinä toteutuvia liikunta- ja kulttuuritapahtumia.

Makera

Maatilatalouden kehittämisrahasto Makeran pääomituksella tuetaan huoltovarmuutta ja omavaraisuutta heedistäviä maatalouden investointeja. Investointien kohdentamisessa huomioidaan myös ympäristön tilaa ja eläinten hyvinvointia parantavat sekä päästöjä vähentävät vaikutukset uusinvestoinneissa ja perusparannuksissa.

Maa- ja metsätalousministeriö on tilannut Luonnonvarakeskukselta selvityksen Makeran uudistamisesta. Selvitystyössä tarkastellaan hallitusohjelman mukaisesti maatilatalouden kehittämisrahaston toiminnan avoimuutta, kriteeristöä, vaikuttavuuden mittausta ja raportointia sekä johtokunnan kokoonpanoa.

Selvityksen rinnalla arvioidaan myös, miten Makeran kautta rahoitettavat investoinnit voivat tukea maatalouden kannattavuutta, kestävää ruokajärjestelmää, eläinten hyvinvointia sekä maatalouden ympäristö- ja ilmastotavoitteiden saavuttamista. Hallitus linjaa tarvittavista toimenpiteistä selvityksen valmistuttua.

Vuonna 2021 alkavat väylähankkeet

Valtio sitoutuu Laurila–Tornio-valtakunnan raja -raideyhteyden sähköistykseen. Kesän 2020 aikana tehtävän selvityksen (yhteysväylillä sijaitsevan sillan soveltuvuus sähköistykselle) jälkeen avataan valtuus hankkeen toteuttamiselle vuoden 2021 talousarviossa.

Hanketta Kemin Ajoksen meriväylän syventäminen varaudutaan rahoittamaan 26,5 milj. eurolla. Hankkeen tavoitteena on elinkeinoelämän kuljetuskustannussäästöt. Hankkeessa Kemin Ajoksen väylä syvennetään 12,0 metrin kulkusyvyteen tekemällä syventämisen vaatimat ruoppaus- ja läjitystyöt sekä väylän merkintään liittyvät turvalaitetyöt.

Hanketta Oulu—Kemi rataosan välityskyvyn parantaminen, kohtausraiteet, varaudutaan rahoittamaan 15 milj. eurolla. Hankkeessa rakennetaan Oulun ja Kemin välille uusia kohtausraiteita.

Saimaan kanava

Saimaan kanavan kehittäminen aloitetaan vedenpinnan nostamisella alusten tehokkuuden kasvattamiseksi tulevaisuudessa. Saimaan sulkujen pidentämiseen suurempien aluksien mahdollistamiseksi palataan syksyn talousarviokäsittelyssä. Kanavan kehittäminen vaatii yhteistyötä Suomen ja Venäjän viranomaisten kanssa. Rahoitusratkaisusta neuvotellaan alueen toimijoiden kanssa.

Uusi Arkkitehtuuri- ja designmuseo

Hallitus sitoutuu osallistumaan uuden perustettavan Arkkitehtuuri- ja designmuseon säätiön pääomittamiseen enintään 60 milj. eurolla. Valtion osallistumisen ehtona on ainakin 1) Helsingin kaupunki osallistuu säätiön pääomittamiseen vähintään valtion osuutta vastaavalla osuudella; 2) museorakennuksesta, museon vuokrasopimuksen sisällöstä sekä muista hankkeen toteuttamiseen ja museon ylläpitoon liittyvistä reunaehdoista (etenkin yksityisen rahoituksen osuus, arvonlisäverokysymykset, rakentamiskustannuksiin liittyvistä riskeistä vastaaminen) päästään valtiota tyydyttävään sopimukseen.

MAL-kirjaus

Maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) sopimuksista on syntynyt neuvottelutulos Helsingin, Turun, Tampereen ja Oulun kaupunkiseutujen kanssa. Sopimuksilla edistetään kestäviä liikennehankkeita ja kohtuuhintaista asuntotuotantoa erityisesti joukkoliikenteellä hyvin saavutettavilla alueilla. Hallitus sitoutuu varaamaan liikenteen hallinnonalan toimenpiteisiin 755,8 M€. Hankkeiden kustannukset jakautuisivat useille vuosille (2020-2031), joten hankkeiden toteutus edellyttäisi rahoitustarpeisiin varautumista myös mm. julkisen talouden suunnitelmissa ja valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman valmistelussa. Lisäksi valtio sitoutuu rahoittamaan kunnallistekniikka-avustuksia ja valtion tukemaan asuntotuotantoon liittyviä käynnistysavustuksia 180 milj. eurolla vuosina 2020-2023. Valtion rahoitus MAL-kokonaisuuteen toteutetaan julkisen talouden suunnitelman puitteissa.